

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ)

I семестр

Тема 1. Поняття, предмет і методологія теорії держави і права. Її місце та роль в системі юридичних наук

1. Виникнення і розвиток загальнотеоретичної юридичної науки. Теорія держави і права як фундаментальна наука.
2. Предмет теорії держави і права. Функції теорії держави і права.
3. Методологія теорії держави і права.
4. Теорія держави і права як наука і навчальна дисципліна, її завдання та функції.
5. Роль і місце теорії держави і права в системі суспільних і юридичних наук.
6. Загальна характеристика сучасних проблем теорії держави і права.

Тема 2. Походження держави.

7. Етапи розвитку, економічна основа та соціальна організація первісного суспільства.
8. Особливості організації та здійснення влади в умовах первісно-общинного ладу. Форми соціальної організації.
9. Основні причини виникнення держави та їх класифікація.
10. Головні шляхи виникнення держави у різних народів світу, їх характерні риси та особливості.

Тема 3. Поняття, призначення, соціальна сутність та функції держави.

1. Поняття та ознаки держави, як особливого соціального явища. Призначення держави у суспільстві.
2. Відмінність держави від родоплемінної організації влади та від інших організацій соціально неоднорідного суспільства.
3. Сутність держави та її аспекти. Суверенітет держави: поняття, ознаки, види.
4. Поняття та класифікація функцій держави. Форми та методи їх здійснення.

Тема 4. Типологія держав.

11. Поняття, причини та критерії типології держав. Поняття типу держави.
12. Характерні ознаки, особливості та відмінності формаційного та цивілізаційного підходів щодо типології держав.
13. .
14. Класифікація держав на відповідні типи з позицій формаційного та цивілізаційного підходів.
15. Сучасні держави соціально-демократичної організації: поняття, функції, класифікація.

Тема 5. Форма держави.

1. Поняття та структура форми держави. Еволюція категорії «форма держави» у світовій науковій думці.
2. Державне правління як складовий елемент форми держави та його різновиди.
3. Шляхи вдосконалення форми правління сучасних держав.
4. Державний устрій: поняття та види. Особливості державного устрою сучасних держав.
5. Поняття та види державного режиму, їх характеристика. Особливості державних режимів сучасних держав.

Тема 6. Механізм та апарат держави.

1. Поняття, призначення та структура механізму держави.
2. Державний апарат: поняття, структура та співвідношення з механізмом держави. Поняття, ознаки та класифікація органів держави.
3. Принципи та моделі побудови і функціонування державного апарату країн світу, їх особливості.
4. Професійна та державна служба: поняття та відмінності. Види професійної служби. Поняття, ознаки та види державних службовців.

Тема 7. Держава у політичній системі суспільства.

1. Політична система суспільства: поняття, широке на вузьке розуміння. Структура політичної системи суспільства.
2. Елементи структури політичної системи суспільства та їх загальна характеристика.
3. Громадські об'єднання, як важливий суб'єкт політичної системи суспільства: поняття та класифікація. Роль та місце політичних партій у політичному житті суспільства.
4. Держава – головний суб'єкт політичної системи. Фактори, що визначають місце держави у політичній системі суспільства.

Тема 8. Громадянське суспільство і держава.

1. Поняття, етапи та умови становлення громадянського суспільства.
2. Характерні ознаки громадянського суспільства. Співвідношення категорій «суспільство»–«громадянське суспільство», «держава»–«громадянське суспільство».
3. Структура громадянського суспільства та її складові елементи. Взаємодія громадянського суспільства і держави.

Тема 9. Держава і особа. Правовий статус особи.

1. Поняття, сутність, структура та класифікація правового статусу особи. Співвідношення категорій «людина», «особа», «громадянин».
2. Права, свободи і обов'язки людини як основа правового статусу особи: поняття, зміст і класифікація.
3. Світові тенденції розвитку прав людини. Соціально-правовий механізм їх забезпечення.

4. Історія ідеї прав людини. Теорія трьох поколінь прав людини.
5. Основні права людини. Ознаки основних прав людини.
6. Співвідношення прав людини та прав громадянина.
7. Система основних прав людини і громадянина. Особисті (громадянські) права. Політичні права. Економічні права. Соціальні права. Культурні права. Екологічні права. Права дитини.
8. Основні права нації, права народу.

Тема № 11. Основні сучасні концепції держави

1. Сучасні наукові концепції походження держави.
2. Концепція перехідної державності. Держави «загального благоденства». Теорія конвергенції. Теорія глобалізації.
3. Соціально-правова держава. Україна як соціальна держава.
4. Державна політика соціальної безпеки. Державна влада і забезпечення соціальної злагоди у суспільстві.

Тема 12. Правова та соціальна держава як форма держави соціальної демократії і організація влади громадянського суспільства.

5. Поняття, сутність, умови виникнення та ознаки правової держави.
6. Соціальна держава, як новий вищий етап розвитку правової держави: поняття, причини формування та призначення.
7. Умови розбудови соціально-правової держави у державах перехідного типу.
8. Сучасний стан та перспективи розвитку соціально-правової держави в Україні.

Тема 13. Юридичне (позитивне) право та його загальна характеристика.

1. Причини походження юридичного позитивного права. Його відмінності від соціальних регуляторів первісного суспільства.
2. Поняття, ознаки та прояви (структура) об'єктивного юридичного права.
3. Сутність, призначення та цінність права. Головні підходи щодо праворозуміння.
4. Юридичне право та інші соціальні норми. Поняття, ознаки та види соціальних норм.
5. Відмінність норм права від інших соціальних норм. Право та закон, їх співвідношення.

II семестр

Тема 14. Джерела (форми) права. Нормативно-правові акти. Дія нормативно-правових актів в часі, просторі і за колом осіб

1. Форми (джерела) права.
2. Нормативно-правовий акт – основна форма права. Нормативно-правові акти, що діють в Україні. Поняття юридичної сили нормативно-правового акта.
3. Поняття закону. Види законів. Конституція України як її Основний Закон.
4. Поняття підзаконних нормативно-правових актів. Основні види підзаконних нормативно-правових актів державних органів. Види підзаконних юридичних актів, які можуть набувати нормативного значення.
5. Юридичні властивості нормативно-правових актів.
6. Дія нормативно-правових актів в часі, в просторі, за колом осіб.

Тема 15. Правова система. Система права. Норма права

1. Система права: загальна характеристика. Предмет і метод правового регулювання як підстава формування елементів системи права.
 2. Галузь, підгалузь та інститут права: їх загальна характеристика.
 3. Публічне та приватне право, їх співвідношення.
 4. Поняття та структура правової системи.
 5. Система права та правова система їх співвідношення.
 6. Поняття норми права та її основні ознаки.
 7. Матеріальні й процесуальні норми права: їх взаємозв'язок і відмінність.
 8. Структура норми права.
 9. Форми викладу правових норм у статтях нормативно-правових актів
- Співвідношення норми права та статті нормативно-правового акту.

Тема 16. Правотворчість. Законодавча техніка. Система законодавства. Систематизація нормативно-правових актів

1. Поняття та ознаки правотворчості.
2. Принципи і функції правотворчості.
3. Правотворчий процес та його стадії.
4. Види і форми правотворчості держави та громадянського суспільства.
5. Законодавчий процес. Основні стадії законодавчого процесу.
6. Система законодавства. Співвідношення системи права й системи законодавства.
7. Структура системи законодавства. Види галузей законодавства
8. Систематизація нормативно-правових актів (законодавства), її поняття, ознаки.
9. Способи (форми) систематизації нормативно-правових актів.
10. Сучасна кодифікація законодавства в Україні, її головні напрямки, форми та значення у забезпеченні правового стану суспільства і держави.

Тема 17. Правові відносини

1. Поняття та основні ознаки суспільних відносин.
2. Поняття та основні ознаки правових відносин.

3. Загальна характеристика складу (структури) правових відносин.
3. Суб'єктивне право: поняття, ознаки.
4. Юридичний обов'язок: поняття, ознаки, види. Повноваження. Юридична відповідальність.
5. Суб'єкти правовідносин. Правосуб'єктність фізичних осіб. Правоздатність. Дієздатність. Деліктоздатність.
6. Правосуб'єктність юридичних осіб. Поняття та ознаки юридичної особи. Держава як суб'єкт правових відносин (адміністративних, цивільних, міжнародних та ін.).
7. Об'єкти правових відносин: поняття та ознаки і види.
8. Класифікація правових відносин.
9. Передумови виникнення правовідносин. Взаємозв'язок норми права і правовідносин.
10. Юридичні факти: поняття та ознаки. Класифікація юридичних фактів.
11. Правові презумпції як різновид юридичних фактів.

Тема 19. Правова поведінка. Правопорушення і юридична відповідальність

1. Поняття правової поведінки.
2. Поняття та ознаки правомірної поведінки.
3. Особливості структури (складу) правомірної поведінки.
4. Об'єктивна та суб'єктивна сторони правомірної поведінки.
5. Поняття та ознаки правопорушення: протиправність, винність (деліктоздатність), соціальна шкідливість (небезпечність), наслідки.
6. Склад правопорушення.
7. Види правопорушень.
8. Причини правопорушень. Правопорушність.
9. Загальна характеристика зловживання правом.
10. Поняття та основні ознаки юридичної відповідальності.
11. Принципи і функції юридичної відповідальності
12. Види юридичної відповідальності залежно від галузевої структури права. Підстави і стадії юридичної відповідальності

Тема 20. Тлумачення правових норм

1. Загальна характеристика тлумачення правових норм. Поняття тлумачення-з'ясування правових норм. Поняття тлумачення-роз'яснення правових норм.
2. Поняття офіційного тлумачення. Його види.
3. Поняття інтерпретаційно-правового акта. Його юридичні властивості.
4. Види інтерпретаційно-правових актів. Наука і практика правотлумачення.

Тема 21. Реалізація та застосування правових норм

1. Сутність, поняття, основні ознаки реалізації права.
2. Форми безпосередньої реалізації права: використання, виконання, дотримання, їх поняття, основні ознаки, юридична природа і роль у правовому регулюванні суспільних відносин.

3. Застосування права як правова форма діяльності держави: поняття, ознаки.
4. Процес застосування права, його основні стадії.
5. Акт застосування права: поняття і ознаки. Види актів застосування права.
6. Прогалини у праві. Аналогія закону, аналогія права та субсидіарне застосування. Зловживання правом.

Тема 22. Механізм правового регулювання

1. Поняття і ознаки правового регулювання.
2. Поняття правового впливу. Розходження між правовим регулюванням та правовим впливом.
3. Поняття та ознаки сфери правового регулювання. Види сфер правового регулювання. Основні напрямки та межі правового регулювання.
4. Поняття, ознаки та види засобів правового регулювання. Первинні (дозволи, зобов'язання, заборони) та вторинні (заохочення, рекомендації, покарання) засоби правового впливу.

Програмові вимоги до складання заліку з навчальної дисципліни «Теорія держави і права» для студентів денної та заочної форм навчання

1. Загальна характеристика науки теорії держави і права, її предмет.
2. Методологія теорії держави і права. Класифікація та зміст методів дослідження державно-правових явищ.
3. Місце та роль теорії держави і права в системі суспільних наук.
4. Родоплемінна організація первісного суспільства. Особливості організації влади в умовах родового ладу.
5. Основні причини виникнення держави та їх класифікація.
6. Два основні шляхи виникнення держави у різних народів світу.
7. Теорії походження держави та їх характеристика.
8. Поняття та сутність держави, її характерні ознаки та призначення в суспільстві. Відмінність держави від родоплемінної організації влади.
9. Поняття та ознаки суверенітету держави.
10. Відмінність держави від інших організацій соціально-неоднорідного суспільства.
11. Поняття та види (класифікація) функцій держави.
12. Типологія держав. Поняття типу держави.
13. Формаційний та цивілізаційний підходи щодо визначення типів держави, їх відмінність.
14. Види типів держав. Основні причини зміни типів держав.
15. Поняття, сутність та види сучасних держав соціальної орієнтації.
16. Завдання та функції сучасних держав соціальної орієнтації.
17. Форми держав соціальної орієнтації.
18. Громадянське суспільство як умова побудови держави соціально-демократичної орієнтації.
19. Поняття та елементи форми держави (структура).
20. Державне правління: поняття та види. Види державного правління сучасних держав.
21. Поняття та види державного устрою. Види державного устрою сучасних держав.
22. Поняття та елементи механізму держави, його призначення.
23. Апарат держави та його структура. Принципи та види (моделі) побудови і функціонування державного апарату країн світу.
24. Співвідношення механізму та апарату держави.
25. Орган держави: поняття та ознаки. Класифікація органів держави.
26. Державна влада.
27. Законодавча влада та її функції. Представницька функція законодавчої влади.
28. Виконавча влада та її механізм. Центральна та місцева виконавча влада.
29. Судова влада та здійснення правосуддя.
30. Державне управління та місцеве самоврядування.
31. Професійна та державна служба. Державні службовці: поняття та види.
32. Армія як інститут держави. Правовий статус військовослужбовців.
33. Поняття та структура політичної системи суспільства.
34. Елементи політичної системи та їх загальна характеристика.
35. Місце і роль держави у політичній системі.
36. Політична система суспільств соціально-демократичної орієнтації. Особливості здійснення державної влади в таких суспільствах.
37. Державний устрій сучасної Української держави.
38. Поняття та основні риси громадянського суспільства.
39. Поняття основних прав людини та їх класифікація.
40. Соціальні обов'язки людини. Поняття та види.
41. Основні права та обов'язки нації (народу): поняття, види.
42. Основні права людини. Юридичні гарантії забезпечення основних прав і свобод людини.
43. Поняття, сутність та різновиди сучасних демократичних соціально-орієнтованих держав як держав перехідного типу.
44. Поняття прав та обов'язків людства.
45. Основні концепції щодо сутності сучасної держави.
46. Концепція правової держави. Україна як правова держава.
47. Поняття та види демократії.
48. Поняття та сутність держави соціальної демократії.
49. Поняття та види державного режиму, їх характеристика.
50. Співвідношення державного і політичних режимів.
51. Поняття та елементи політичної системи суспільства.
52. Поняття та види громадських об'єднань, їх місце у політичній системі суспільства.
53. Поняття та види політичних партій, їх місце у політичній системі суспільства.

54. Характерні риси демократичного і тоталітарного режимів.
55. Характеристика унітарної держави та її ознаки.
56. Характеристика федеративної держави та її ознаки.
57. Республіка: поняття, ознаки, види.
58. Монархія: поняття, ознаки, види.
59. Демократичний режим правління: поняття, ознаки.
60. Недемократичні режими правління: види, ознаки.

Програмові вимоги до складання екзамену з навчальної дисципліни «Теорія держави і права» для студентів денної і заочної форм навчання

1. Поняття та предмет теорії держави і права.
2. Місце і роль теорії держави і права в системі юридичних наук.
3. Теорія держави і права як суспільна наука і навчальна дисципліна.
4. Методи теорії держави і права та їх загальна характеристика.
5. Поняття та ознаки держави.
6. Ознаки держави, які відрізняють її від родоплемінної організації суспільства.
7. Поняття державного суверенітету та його ознаки.
8. Основні сучасні теорії походження держави.
9. Поняття і види історичних типів держави.
10. Розклад первісного ладу і виникнення держави.
11. Виникнення держави і права у різних народів.
12. Поняття та основні ознаки правової держави.
13. Історія розвитку ідей і концепцій правової держави.
14. Шляхи побудови правової держави в Україні.
15. Поняття та основні ознаки соціальної держави.
16. Основні сучасні концепції держави.
17. Поняття і структура політичної системи суспільства.
18. Поняття і види об'єднань громадян.
19. Поняття і види політичних партій.
20. Поняття громадянського суспільства і його роль в становленні демократичної, соціальної, правової держави.
21. Співвідношення держави і громадянського суспільства.
22. Форми держави та їх загальна характеристика.
23. Суспільна влада і соціальні норми в первісному суспільстві.
24. Поняття та ознаки державної влади.
25. Принцип поділу влад та його характеристика.
26. Органи виконавчої влади та їх система.
27. Органи законодавчої влади.
28. Державний устрій: поняття та види.
29. Державне правління: поняття і види.
30. Характеристика унітарної держави та її ознаки.
31. Характеристика федеративної держави та її ознаки.
32. Республіка: поняття, ознаки, види.
33. Монархія: поняття, ознаки, види.
34. Демократичний режим правління: поняття, ознаки.
35. Недемократичні режими правління: види, ознаки.
36. Механізм держави та його елементи.
37. Поняття державного апарату та світові моделі його побудови.
38. Співвідношення механізму і апарату держави.
39. Поняття та ознаки органу держави.
40. Державний режим: поняття та види.
41. Загальна характеристика функцій держави.
42. Об'єктивне юридичне право: поняття, ознаки, сутність та призначення.
43. Поняття та сутність загально-соціального права. Його елементи.
44. Право в системі соціальних норм, співвідношення норм права з іншими соціальними нормами.
45. Поняття та види принципів юридичного об'єктивного права.
46. Поняття та види соціальних норм.
47. Поняття та види норм права.
48. Відмінність правових норм від інших соціальних норм.
49. Вимоги до правильного застосування правових норм.
50. Поняття та види гіпотез.
51. Співвідношення правової норми і статті нормативно-правового акта.
52. Поняття та ознаки закону. Види законів.
53. Поняття системи права. Підстави поділу права на окремі галузі та інститути.
54. Поняття галузі та інституту права.
55. Відмінність системи права від системи законодавства.
56. Форми (джерела) права та їх види.

57. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі та за колом осіб.
58. Система та види нормативно-правових актів в Україні.
59. Систематизація нормативно-правових актів та її види.
60. Система законодавства: поняття та види.
61. Юридичні факти: поняття і види.
62. Прогалини в законодавстві та засоби їх усунення.
63. Поняття та основні принципи правотворчості.
64. Поняття та основні способи реалізації норм права.
65. Застосування норм права як особлива форма його реалізації.
66. Акти застосування правових норм: поняття і види.
67. Стадії застосування норм права.
68. Поняття і види тлумачення правових норм.
69. Тлумачення правових норм за суб'єктами.
70. Тлумачення правових норм за обсягом.
71. Тлумачення правових норм за способом.
72. Поняття та види правовідносин, їх структура.
73. Види правовідносин.
74. Зміст правовідносин.
75. Об'єкти правових відносин: поняття та види.
76. Поняття та юридичні властивості суб'єкта правовідносин.
77. Суб'єкти правових відносин: поняття правоздатності, дієздатності та деліктоздатності.
78. Поняття, види та типи правового регулювання суспільних відносин.
79. Поняття та структура механізму правового регулювання.
80. Поняття, сфера та межі правового регулювання.
81. Місце і роль держави в механізмі правового регулювання суспільних відносин.
82. Правопорушення: поняття та види.
83. Поняття, ознаки і стадії правопорушень.
84. Об'єкт правопорушень: поняття та види.
85. Суб'єкт правопорушення: поняття та види.
86. Поняття та ознаки об'єктивної сторони правопорушення.
87. Суб'єктивна сторона правопорушення.
88. Правопорядок та суспільний порядок, їх співвідношення.
89. Причини правопорушень та їх класифікація.
90. Поняття соціальної відповідальності.
91. Поняття юридичної відповідальності та її види.
92. Підстави юридичної відповідальності.
93. Мета та принципи юридичної відповідальності.
94. Ознаки та принципи юридичної відповідальності.
95. Правова поведінка: поняття та види.
96. Правомірна поведінка: поняття та класифікація.
97. Об'єктивна і суб'єктивна сторона правомірної поведінки.
98. Поняття, структура та функції правосвідомості.
99. Поняття, характеристика правової культури та її види.
100. Правосвідомість і її структура.
101. Поняття та сутність законності. Принципи законності.
102. Юридичні гарантії законності: поняття і види.
103. Загальносоціальні та спеціальні гарантії законності.
104. Підстави кваліфікації і види правових систем сучасності.
105. Релігійно-традиційний тип правової системи.
106. Особливості звичаєво-общинного типу правової системи.
107. Англо-американська правова система та її характеристика.
108. Романо-германська правова система та її характеристика.
109. Проблеми формування, становлення і розвитку правової системи України.